

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 312

ב' אלול
תשפ"ג

פרשת שופטים

דרך חיים

אלה נמסרה כוונת התורה אל חכמי ישראל, ונצטוו גם כן שיהיו לעולם כת מועטת מן החכמים כפופה לכת המרובין מן השורש הזה.

על פי הדברים האלה מבאר החינוך את דברי הגמרא (בבא מציעט נט:) בה נחלקו ר' אליעזר וחכמים בדיון טומאת 'תנורו של עכנאי', תנור העשוי חוליות-חוליות חרס. ר' אליעזר ניסה להוכיח צדקתו באותות ומופתים - הזזת החרוב ממקומו, אמת המים ששבה לאחוריה, כתלי בית המדרש שנטו ליפול, ולבסוף בת קול שהכריזה כי הלכה כמותו. ובכל זאת לא נתקבלו דבריו על ידי חכמים בטענת "לא בשמים היא". התורה ניתנה לחכמי ישראל להכריע, ומאז נקבע הדין כי "אחרי רבים להטות". הגמרא שם חותמת כי רבי נתן ראה את אליהו הנביא ושאלו מה עשה הקב"ה באותה שעה, השיבו אליהו כי הקב"ה מחייך ואומר "נצחוני בני". הסביר החינוך ביטוי זה "כלומר אחר שהם נוטים מדרך האמת שרבי אליעזר הוא היה מכין בזה את האמת ולא הם, והם באים עליו מכח מצות התורה שצויתם לשמוע אל הרוב לעולם, אם כן על כל פנים יש להודות בפעם הזאת כדבריהם שתהיה האמת נעדרת, והרי זה כאילו בעל האמת נצוח".

מעלפים דברי החזון איש (אגרות ח"ג צב) אשר אמר כי "השיטה לעשות את התורה לחלקים שונים: הוראה באיסור והיתר - חלק אחד והוראה בשוק החיים - חלק שני, להיות נכנעים להוראת חכמי הדור המשך בעמוד הבא

"על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (דברים יז יא). כתב 'החינוך' (מצוה תצו):

"משרשי המצוה: לפי שדעות בני האדם חלוקין זה מזה לא ישתוו לעולם הרבה דעות בדברים, ויודע אדון הכל ברוך הוא שאילו תהיה כוונת כתובי התורה מסורה ביד כל אחד ואחד מבני אדם איש איש כפי שכלו, יפרש כל אחד מהם דברי התורה כפי סברתו וירבה המחלוקת בישראל במשמעות המצוות, ותעשה התורה ככמה תורות... על כן אלהינו שהוא אדון כל החכמות השלים תורתנו תורת אמת עם המצוה הזאת שצונו להתנהג בה על פי הפירוש האמתי המקובל לחכמינו הקדמונים עליהם השלום. ובכל דור ודור גם כן שנשמע אל החכמים הנמצאים שקבלו דבריהם ושתו מים מספריהם ויגעו כמה יגיעות בימים ובלילות להבין עומק מליהם ופליאות דעותיהם, ועם ההסכמה הזאת נכון אל דרך האמת בדיעת התורה, וזולת זה אם נתפתה אחר מחשבותינו ועניות דעתנו לא נצלח לכל. ועל דרך האמת והשבח הגדול בזאת המצוה אמרו זכרונם לברכה (ספרי): לא תסור ממנו ימין ושמאל - אפילו יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין לא תסור ממצותם, כלומר שאפילו יהיו הם טועים בדבר אחד מן הדברים אין ראוי לנו לחלוק עליהם אבל נעשה כטעותם, וטוב לסבול טעות אחד ויהיו הכל מסורים תחת דעתם הטוב תמיד, ולא שיעשה כל אחד ואחד כפי דעתו שבזה יהיה חורבן הדת וחלוק לב העם והפסד האומה לגמרי. ומפני ענינים

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

בשכלנו, וכעת, משלמד, יכול הוא להשיבו על שאלתו
באר היטב.

שבת שלום!

בחלק הראשון ולהשאיר לחופש בחירתם בחלק השני, היא השיטה הישנה של המינים, בירידת היהודים באשכנז, אשר הדיחו את עם ישראל עד שהתערבו בגויים ולא נשארו לפלטה. ההפלאה בין הוראת איסור והיתר להוראת הגדרים והגזירות, הפלאה זו היא גילוי פנים בתורה ומבזה תלמידי-חכמים, ונמנן בין אלו שאין להם חלק לעוה"ב ונפסלין לעדות".

ר' אלחנן וסרמן היה חוזר על דברי החפץ חיים כי בחיי האדם ישנם רגעים בהם אינו יודע להחליט בעניין מסוים ומגיע הוא לידי יאוש. עד אשר מגיע אליו וחברו ונותן לו עצה - לשאול את הקב"ה בכבודו ובעצמו. אך תמה האדם, כיצד ניתן לשאול את הקב"ה בעצמו? השיב על כך החפץ חיים כי תורתנו כוללת תשובות לכל השאלות שבעולם, ויש בה את עצת ה' הנצחית, המנוסה ובדוקה. היה מוסיף ר' אלחנן במשל ציורי: ראובן העיר לשמעון כי התלכלכו פניו, ושמעון מכחישו כי פניו נקיות בתכלית. במצב שכזה די לו לראובן להפנות את שמעון אל המראה ויווכח לגלות כי פניו אינן נקיות. כך היא תורתנו - מראה של כל המציאות, וכל החיים כולם משתקפים בה היטב. כל הספקות וחילוקי הדעות נפטרים היטב בהדרגתה של התורה שבכתב ובדברי חכמים. כך היה נוהג ר' אלחנן וסרמן כשהיו שואלים אותו עצות בענייני העולם הזה, היה יושב עם השואל ללמוד סוגיה בגמרא. פעם תמה הלך אחד במה מועיל הלימוד הזה להשיבו על ענייניו. השיב ר' אלחנן כי התורה מיישרת את השכל ודבריה זורעים זרעי אורה

העלון מוקדש לעילוי נשמת
אברהם (אנגלמן) בן משה אליהו ז"ל

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

סיפר דב גנחובסקי:

יומיים לפני חתונתי התקשר אליי אבי מבני-ברק ואומר לי: "בחתונה, עת תעמוד תחת החופה, תחבוש מגבעת שחורה ונאה". התווכחתי עימו ואמרתי: "מעודי לא חבשתי מגבעת מסתפק אנכי בכיפה סרוגה המונחת על ראשי תדיר, ועכשיו, יומיים לפני החתונה אתה אומר לי זאת?! עכשיו נזכרת בכך? ועוד רוצה את שתהא זו מגבעת שחורה...". הייתי נבוך.

באותו ערב סרתי לביתו של ר' אריה בכדי שיאציל לי ברכה לנישואיי, ובדרך אגב סיפרתי לו על הויכוח שניהלתי עם אבי אודות אותה מגבעת... "עם אבא אין מתווכחים. אם זוהי משאלתו של אבא עשה כרצונו. ביום חתונתך סע לפלוני אלמוני שחנותו ברחוב נחלת בנימין בת"א וקנה ממנו מגבעת חדשה לכבוד ולתפארת", אמר ר' אריה.

עשיתי כמצוותו, הנחתי את המגבעת השחורה החדשה ליד מושב מכונתי, וכחתן הנרגש לקראת נישואיו נחפזתי לנסוע לאחותי לנוח קמעא. מחמת חפזי והתרגשותי חציתי את הרמזור ברחוב פרישמן באור אדום... עצרה אותי שוטרת, וביקשה את תעודת הזהות שלי כדי לרשום נגדי תלונה כדין. "להיכן את נחפז כל כך? האינך מבחין בין אור ירוק לאדום?". "נחפז אנכי לחתונתי..." השבתי. "אני מכירה את כל התירוצים הללו", השיבה השוטרת, "לא יכולת למצוא תירוץ יותר טוב?". הראיתי לשוטרת את המגבעת השחורה שקניתי שהייתה מונחת בעטיפתה במושב שלידי והוספתי ואמרתי: "כפי שאת רואה אותי, את משערת לעצמך ש'טיפוס' כמוני יחבוש מגבעת שחורה לראשו, אם לא שאני אמור לחבשה תחת החופה?!".

חייכה אותה שוטרת ופטרה אותי מעונש, איחלה ברכת 'מזל טוב' והוסיפה: "סע לשלום..."

(צדיק יסוד עולם עמ' 258-257)

כמים תימים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

אין מתחילים את ברכות ההפטרה וקריאתה טרם שיסיים הגולל לגלול את ספר התורה (שו"ע או"ח רפד ו). בטעם הדבר כתב מרן המשנה ברורה (ס"ק יב) שהוא כדי שגם הגולל ייתן ליבו לקריאת המפטיר, שכן חובה על כל אדם להקשיב למפטיר.

עוד כתב על עניין זה מרן המשנה ברורה, כי גם בסוף ההפטרה אין לסלק את הספר שממנו קרא את ההפטרה עד אשר יסיים את ברכות ההפטרה, בכדי שיהיה ניכר על מה בירך. והשערי אפרים (ט לד) כתב כי טוב שיישאר ספר ההפטרה פתוח עד סוף ברכותיו.

לאחר ההפטרה אומר החזן 'יקום פרקן', תפילה על ראשי ישראל ועל הציבור, שתוקנה בתקופת הגאונים. כתב הרמ"א (או"ח רפד ז) כי אין באמירתן איסור תחינה בשבת, שאינה תחינה אלא בקשה (שו"ע הרב רפד יד). ומעניינים דברי ספר חסידים (סי' תתשע) כי באמרנו "ובריות גופא" יש בכח תפילה זו לרפא ממחלות שאין ביד הרופאים לרפאתן. כתב מרן המ"ב (קא ס"ק יט) שאם מתפלל האדם בביתו אין אומר יקום פרקן, אמנם השערי אפרים (י כו) כתב כי יכול לומר את ה'יקום פרקן' הראשון ולא את השני שפונה אל ציבור הנוכחים. אמנם המתפלל בציבור יכול לומר את שניהם, ואפילו אם לא הספיק לאמרו עם שליח הציבור, וכן יכול להשלימם לאחר תפילת מוסף (אשי ישראל לו הערה קצ). וכתבו הפוסקים כי ישנה חשיבות לאמירת תפילות אלו, ולכן אל יימנע האדם מלאמרן.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שוא"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה |

(א) מה דין ספר תורה שנמצאה בו טעות בשעת קריאת המפטיר?
(ב) מה דין הגבהה בספר תורה שנמצאה בו טעות?

תשובה |

(א) יש בזה מחלוקת, והכרעת מרן המשנה ברורה (קמג ס"ק כג) באופן נחרץ (עד כדי כך שלא הביא את הדעה החולקת - דעת הט"ז סי' רפב) כדעה הסוברת שלא מוציאים ספר תורה חדש לשם קריאת המפטיר. וכן היא דעת הפמ"ג, חיי אדם (כלל לא), הדה"ח והקצוה"ש (סי' פו). ואם שמו לב לטעות לאחר קריאת העלייה 'שביעי' קודם הקדיש לא קוראים לעולה נוסף למפטיר, אלא העולה שביעי מברך את ברכות ההפטרה וקוראה, ולאחר ההפטרה יאמר הבעל קורא את החצי קדיש. אם נמצאה הטעות לאחר הקדיש קודם קריאת המפטיר יעלה עולה למפטיר, אך לא יברך לפני הקריאה ואחריה, ויקראו בספר הפסול ג' פסוקים בלבד למפטיר, ולאחר מכן יאמר את ברכות ההפטרה. והכלל הוא שאין מוציאים בשבת ספר תורה עבור מפטיר. כמובן אין דין זה אמור אלא בקריאה באותו הספר שקרא בו לשביעי, מה שאין כן במפטיר של ראש חודש או יום-טוב שקוראים בספר אחר שמוציאים ספר תורה חדש לקריאת המפטיר אם נמצא בו טעות. (ב) לגבי הגבהת ספר תורה פסול כתב היעב"ץ בסידורו שאין להגביהו, שכיון שהוא פסול אי אפשר לומר עליו "זאת התורה אשר שם משה".

שאלה |

מה הדין כאשר נמצא פסול בספר תורה ואין ספר תורה אחר בבית הכנסת?

תשובה |

במקרה שכזה העולה שבעלייתו נמצאה הטעות נשאר לעמוד בצד התיבה והגבאי מעלה את כל העולים שנותרו עד לסיום הקריאה מלבד מפטיר. והעולים קוראים בתורה בלא ברכה בתחילה ובסוף. ולאחר קריאת כל הפרשה יברך העולה שבעלייתו נמצאה הטעות את הברכה האחרונה ויסגרו את ספר התורה ללא הגבהה (סידור היעב"ץ). ואותו העולה יאמר את ברכות ההפטרה ובסופה יאמר הבעל קורא את החצי קדיש (מ"ב).

כמים תיגם

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

מחממה קדושה

שאלות על הפרשה

1. איזה עם משבעת העמים לא מוזכר בפרשה?
2. מה זה 'אשרה'?
3. למי נועדו 'ערי המקלטי'?
4. מי הם האנשים שחוזרים לביתם טרם המלחמה ולמה?
5. הסבירו מה כוונת המילים "ולא חללו"
6. למה השווה התורה את עץ המאכל?
7. באיזה מצב עושים 'עגלה ערופה'?
8. מה זה 'מעוננים'?

אלצים יקרים,

תוכלו ללמוד תשובות לכתובת האייל:

kids@ish-tsadik.org.il

ומתנה מיוחדת תישלח בדואר לאחד מכם.

בפרשה שלנו, כמו בכל חומש דברים, עם ישראל עומד בכניסה לארץ ולומד הרבה הלכות חדשות שנוגעות לחיים המצפים לו בארץ הקדושה.

בארץ ישראל עם ישראל יצטרך גם לעסוק במלחמות. במדבר הלכו בני ישראל עטופים בענני הכבוד, שיישרו בפניהם את ההרים והבקעות, הרגו את כל הנחשים והעקרבים והגנו עליהם מכל סכנה אפשרית. כעת עם ההגעה לארץ יצטרכו בני ישראל לעסוק גם במלחמות. לכן התורה מדריכה אותנו בהדרכות מתוקות וקדושות איך מתנהגים במלחמה קדושה, מלחמה שעושים בהתאם לרצון ה'.

מצד אחד היוצאים למלחמה צריכים להיות גיבורים גדולים, להיות מוכנים למסור את הנפש למען עם ישראל וישוב ארץ ישראל. מצד שני עם ישראל נוהג בעדינות ואהבה גדולה, וטרם יציאה למלחמה מצווים אנחנו 'לקרוא לשלום' – לשלוח הצעה לעיר בה אנו נלחמים להימנע ממלחמה ולהיות נכונים להתיישב תחת שלטונם של ישראל. שילוב מיוחד של עוצמה וגבורה יחד עם עדינות ואהבת הבריות.

אלצים יקרים, האילו מצבים אנחנו צריכים להשתמש בהם? ומתי בעצונות? חשבו על שני מקרים שהם התאבדות האם לנחלם בהבטחה או בעצונות וכתובות.

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

סיפור לאורו של ר' אריה

ר' אריה היה אומר שדמעות הן 'מים טהורים' שיכולים לטהר את האדם. בגלל שהדמעות יוצאות מעומק הלב אז כשילד או ילדה מתפללים עם דמעות הקב"ה שומע את תפילתם. בגלל הכח המיוחד של הדמעות היה נזהר ר' אריה מאד שלא יגרום למישהו לבוא למצב של בכי ודמעות, שלא לבזבז את הכח האדיר שיש בדמעות בגלל שהוא חלילה פגע בו.

פעם הגיעו לר' אריה שני בני אדם שהיו במריבה, כאשר האחד היה פגוע מאד מחברו, עד כדי כך שבכה מעומק ליבו. אמר ר' אריה לחבר השני - דע לך, כי אין צריך אתה לטבול בשום מקוה, אפשר להיות טהור רק מלראות את הכאב של חברך ולהקשיב לעצב והבכי שלו.

ילדים אהובים, נשים לב תמיד אם יש מישהו בוכה ועצוב לצידנו, האם יש מישהו שאפשר להקשיב לדברים שכואבים לו ועצובים עבורו. נשתדל כולנו ביחד לא לצער חלילה אף אחד, שום דבר בעולם לא שווה כדי לגרום לחבר או חברה לבכות ולהזיל את הדמעות הקדושות שלהם.

שבת שלום!